

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NAYSTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 39.) Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 26 September 1852. Pris för år: 4 R:dr B:co. (VI årgången.)

Albina Maray.

Denna redan i blomman af sin ungdom så högt i konst och beröm stående sängerska är dotter till friherre Anton Wodniansky-Wildenfeld, hvars gemål under namn af Fanny Maray har plockat sina lagerbär såsom en af Italiens första operasängerskor. Albina, som föddes i Wien år 1832, kom redan i sitt andra år till Italien, hvarest hon snart utvecklade sin barnasjäl och lät ana den talang, som skulle inviga hennes framtid åt konsten.

Redan vid fem års ålder ådagalade hon, under hennes faders ledning på flygel, en ovanlig uppfattningsförmåga. Men då man sedermera fann henne begåfvad med en klockren sångröst, åtog sig hennes berömda moder utbildandet af denna nya talang, och hon hade den glädjen, att i sin dotter finna en henne helt och hållet värdig elev; hon utbildade den blifvande konstnärinnan för den så kallade kolorerad-dramatiska genren, buffan, *tragedia lyrica*, *semiseria* och den omfattande sången i den sentimentala dramman.

Sedan Albina utvecklade sin herrliga talang i modrens förträffliga skola och den unga sängerskan redan i intimare kretsar hade vunnit alla hjertan genom trollmagten i hennes stämma och blidvårdhe-

ten i hennes sätt, förde ett lyckligt tillfälle den förhoppningsfulla konstnärinnan in på offentlighetens forum. Albinas föräldrar befunno sig våren 1847 i Florenz, hvarest ryktet om den sjuttonåriga Marays talang redan började genomläsa den retande Arnostadens salonger. En derstädes år 1848 föranstaltad stor välgörenhets-akademi och det plötsliga återbudet från en dertill inbjuden primadonna, föranlät första uppträdandet af den intagande Maray. Det behagliga i hennes röst, den makalösa renheten i hennes sång och den förtrollande täckheten i hennes föredrag tillvann henne publikens stormande bifall.

Som följd af denna första triumf, som hon skördade under den odödlige Rossinis vingar, vid hvars hand hon med högt klappande hjerta, öfverhöljad med blygsamhetens purpur, visade sig för den hänryckte publiken, angagerades hon genast för det löpande året af kongliga theaterens i Neapel impressario.

Albina gick nu med sina föräldrar till det paradisiska Parthenope, hvarest hon i San Carlo gjorde den mest glänsande uppteende, och tillvann sig de högsta och mest betydande personers aktning samt hela publikens kärlek.

Sedan kontraktet var utlupit erhöi hon på samma gång tre smickrande anbud från Paris, London och Petersburg; men beslutade sig, att från det glödande södern följa kallelsen till den nordiska metropolen, sedan hon först som *Somnambula* hade i San Carlo kvarlemnadt ett outsläcktligt konstminne.

I Oktober 1850 reste hon till Petersburg. Äfven der, vid Newas stränder, förtrollade hon den lyssnande världen. Hon sjöng der i "Dom Pasquale," "Wilhelm Tell," "Mugenotterna" m. fl. Af publiken öfverhöljad med bifall och kranzar, blef hon af Czaren medelst kejsriska minnesgåfvor på det berömligaste erkänd och värderad.

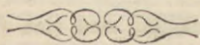
I Petersburg erhöi hon från Wien om våren 1851 inbjud-

ning till italienska operan. Också här blef hon snart den musikaliska världens älskling, och skördade, utom i förenämnde operor, äfven en utomordentlig triumf som Rossini i Barberaren af Sevilla.

Hösten derpå, då hon åter angagerades för säsongen i Petersburg, tillvann hon sig ett så afgörande bifall, i synnerhet som Lucia och Rosine, att hon 1852 för tredje gången vans för italienska säsongen i czarstaden. Från Petersburg gick hon för andra gången till Wien.

Det ljufva i hennes sång ligger egentligen i den poetiska fläkt, som genomtränger alla fioriturer, melismer och lärkdriller och derigenom är hennes två oktaver omfattande stämma i stånd till de mjukaste och eldigaste uttryck. Hennes anslag och renheten af hennes ton är säker och alltid inom den klangfulla sångens gräns.

Svenska Folkvisan.

(Ur Triaden.)

Det saknar ej sin märkvärdighet, att nästan i all musik, som utgått från folket sjelft, molltonarten gör sig gällande framför det mera glada dur. I alla större samlingar af folkmelodier finna vi detta faktum bestyrkt. Ej blott de af Geijer och Afzelius samt af Arvidsson utgifna svenska, eller de af Crotch, Macfarren och Vade utgifna skottiska folkmelodier röra sig till större delen på moll-skalan; äfven med söderns skönaste melodier är detta ofta fallet. Calabresens sköna "Sera la Viddi," Romarens tarantella: "Gioventu de Roma," talrika Spaniska, Forn-Mauriska, Ny-Grekiska och Moldauiska melodier, ej till förglömmades den eljest så glada Schweitzarens aldra skönaste så kallade "Kuhreihen," t. ex. de från kantonen Waadt och Neufchatel, gå i moll. Till och med de under Rienzis och andras resor hos söderhafsoarnes vildar gjorda musikaliska anteckningar visa, att deras sånger som oftast äro molltoner.

Hvad kan orsaken dertill vara annat, än att djupast i människohjertat vemodet förer sitt strängspel. Det odödliga inom oss längtar till sitt rätta urhem. Vi befinna oss aflägsna från det egentliga fäderneslandet, på "vandringen genom heden." I själens dolda djup bor hemsjukan. Dess klagan återfinner sin återklang i molltonen.

Vi finna ock, med någon uppmärksamhet, att jemväl de musikaliska klassikerna mycket gerna svärma i vemodets ackorder. Man tänke blott på Mozart och Beethoven,

hvilkas melankoliska satser stundom föra en lika djup klagan, som våra folktoner, och till andan mycket likna dem.

Visserligen gifvas ock många durmelodier, sjungna ur folkets hjerta; men oftast bor i dessa motiver dock äfven ett vemod, som ligger mycket djupt, och lika mycket som moll-tonen väcker hemsjukan samt förer saktadens språk. Jemväl vår inhemska litteratur gifver härför exempel. Må här endast "Hertig Fröjdenborg" och "Dufvan på liljeqvist" anföras. För öfrigt är förhållandet så, icke endast i Norden. De gläddestationer, t. ex. den barnligt beläste Schwabaren sjunger dur-toner, hvilka dock i all sin frimodighet, dock anslå vemodets sträng i vårt inre.

Hvad skulle åstadkomma denna känsla, om icke hjertat funne sig träffadt genom folkmelodierna, och, kanske i följd af en naturlag, högre än våra akustiska, harmoniskt måste medlida. Ett allvar ligger i folktonen, som oafvisligen banar sig väg till hvarje känslfull människas inre. Redan Luther fann detta. Han använde många profana qväden till sin nya kyrkmusik. Många bland våra skönaste korörer äro gamla folkvisor. Så hafva melodier: "Hvad godt kan jag väl göra," "Nu tackom Gud allt folk," "Rätt hjerteligt jagilångtar" och många flera ursprungligen sjungits af folket till helt olikartade ord än de, hvilka de nu åtfölja.

I nyare tider har erkännandet af folkvisans relativa värde allt mera tilltagit. Redan för 50 år tillbaka blef det i södra Tysklands stora sångföreningar vanligt, att, sedan hela aftonen upptagits med öfningar af lärda kompositioner, slutligen sjunga helt enkla folkvisor. Man tyckte sig behöfva denna hjertats musik ofvanpå konstens tusenfaldiga paradoxer, och sångarne gladdo sig under de intrasslade fugornas instuderande åt de enkla toner, hvilka efteråt väntade dem.

Genom Jenny Linds herrliga föredrag väcktes vid hennes uppträdande i utlandet, speciellt intresset för svenskarnes nationalvisor i hög grad. Man kan ock svärigen tänka sig någonting mera gripande än Linds sång, då hon genomträngd af nordiska folkmelodiens djupa skönhet, återgaf t. ex. "O Wermeland du sköna, du herrliga land!"

Men äfven sjungna af mindre öfverlägsna musikidkare, åstadkomma de älskeliga tonerna oftast en underbar verkan. Då ett svenskt fruntimmer, på en af baron Rothschilds bekanta soirées i Paris, för Rossini sjöng: "Djupt i hafvet på demantehällen," försattes den store theaterkomponisten i högsta förtjusning. Flerfaldiga gånger måste den ståtliga melodien sjungas om. Slutli-

gen utropade Rossini: "Något dylikt kan jag icke skriva." Då författaren för kejs. kapellmästaren Seiffrid i Wien, Beethovens vän, sjöng: "Liten Karin", och på Seiffrids fråga: "Eger Sverige flera så herrliga ton-dikter?" svarade "ja," föll den gamle estetikern i en sällsam beundran och yttrade: "Es ist ja ungeheuer schöne Musik!"

Ej sällan finner man, att sångarenaturen i Sverige är densamma, som den var för århundraden tillbaka. Ännu i dag diktar mången fattig by-spelman för sig och sin nyckelharpa melodier, som ega alla de gamla skönhets-elementerna; mången olycklig älskare kläder ännu sin sorg i så sköna toner, att antiken ej erbjuder på något värdigare. På detta södnare eger man flere utmärkt intressanta bevis.

Men icke allenast landtfolket sjelft, äfven våra bildade tonsättare genomglödas, i sina för konstens lyckliga ögonblick, ej sällan af den egendomliga anda, som bor i nationalvisans ton. Nordbloms "Voro jag ett ax" samt "Ungmö i lunden," flere af Kapelmans körer till "Agne," Geijers "Vallflicka," "Viking," "Kolargosse," påminna starkt om folkets sätt att utgjuta sig i melodier.

De nyss nämnda styckena gå i moll. Durmelodier åter, adlade af det egendomliga allvar, som karakteriserar nordens antika dur-motiver, återfinnas hos lika många af våra bättre musikaliska författare. Jemväl dessa män säga, liksom Thules gamla sångare, i få toner ofantligt mycket. Det var denna fullvigtighet, denna innehållsrikhet, hvarigenom t. ex. Ad. Lindblads romaner i utlandet gjorde så stort intryck; ty så kan der nästan ingen meniska mer skriva.

Ända derhän har det kommit med söderns musikaliska lättinne, att en concis melodi, som i få, kraftfulla toner talar till hjertat och talar allvar, blifvit en nästan exempellös sällsynhet. Vanligen äro söderns motiver af en så fadd natur, att man nödgas fråga dem: "Que me veux tu?" Vi höra deri väl toner, hvilka på sitt sätt klinga behagligt, men genom dessa toner "vakna dock ingalunda själens djupa minner." I de aldra flesta fall liuna de endast örat, sällan hjertat.

Må vi då vara stolta öfver den stora rikedom, som vårt land eger, i det vi besitta melodier, hvilka alla kunna liknas vid diamanter af första vatten. I intensivt värde komma våra nationalmotiver säkerligen aldrig att öfverträffas. De erhålla detta vittnesbörd af en hvar, som öfverhufvud eger sinne för poetisk skönhet. Att deras ord äro enfaldiga, storer ingalunda de djupt aningsfulla melodiernas verkan. Dessutom

ligger ofta just i den skenbara enfalden ett högt poetiskt värde. Man tänke blott på de egendeliga omqväden i nordens folkvisor. Huru ofta uttrycka deras få ord hela visans mening? Till exempel i sången: "Hvar har du varit så länge du Sven i Rosengård?" det märkliga omqvädet: "J vänta mig sent, men jag kommer aldrig;" eller i Petr Thyrsons döttrar omqvädet: "Ren skogen löfvas." Just dessa ord höra oundvikligt till sina toner. Andra kunna ingalunda ersätta dem. I de flesta gamla folkvisor äro ord och ton sammansmälta till ett, såsom förhållandet borde vara vid all sångmusik.

Flera af våra folksånger äga en serdeles hög ålder. Må vara att texten i många fall ej är densamma som förr, t. ex. i de visor, hvilka hafva religiös syftning; men melodien torde dock ofta vara mycket gammal. Historien förmäler, att vikingarne, ehuru hårdade krigsmän de än voro, dock i främmande land ledo af hemsjukan. Till tröst i sin saknad sjöngo de då vissa hemlandstoner, med ord, hvilka till hälften voro berättande och till hälften bön till gudarne. Forskare förmoda, att somliga af deras urgamla toner ännu fortleva t. ex. "dulvan på liljevist," med några andra. Vi inträda således, vid sjungandet af de äldre motiverna, i historiens tempelsalar. Den tanken är upplyftande, att förfäders förläder redan sjöngo och vederqvickte sig med samma melodier, hvilka deras sena efterkommande ännu värda och sjunga.

W. T.

Tåren.

Berättelse af Gustav Schilling.

Med längtan efter en liknande hemgång betraktade juveleraren Telau sorglåget, som just beledsagade de jordiska lemningarne af den älskligaste mö, fältmarskalkens enda dotter, till hennes hvilorum. Adeles fästman hade förolyckats under ansträngningen att rädda några åt sig sjelfva lemnade barn ut ur ett brinnande hus, och hans brud, dukande under för smärtan, hade försjunkit i svärmodighet och dött. Också Telau ägde en enda älsklig dotter, som i sina yngre år varit Adeles leksyster, och, trots olikheten i deras förhållanden, ända till Adeles död blifvit afhällen och utmärkt af henne.

Julie stod bittert gråtande bredvid sin fader, då den svarta vagnen långsamt rul-

lade förbi fenstre, och suckade: Tröstarrinna Evighet! hvilka ord strålade i broderad guldskrift på kistans dyrbara liktäck. Då helsade Runold, hennes hjertas gunstling, på henne, och hans ögon frågade, i det de lyste som den anförde guldskriften — "Tors jag, min Julie?" Men hennes, fulla af tårar och vemod, uttalade ett sorgset nej, och bortvisade honom med en blick på fadern. Bedröfvad smög han sig öfver torget, och Julie, plågad af samma hjertsorg, gick till sitt arbetsbord, der hon, som konstfärdig medhjelparinnan var sysselsatt med att afputsas ett smycke. Hon måste bjuda den älskande gå förbi, ty ännu i går sade fadern med ifver och eftertryck:

Du är mitt sista hopp, mitt barn! Den rike Grüner närmar sig ju dagligen mer och mer till dig, likasom förd af försynen; han har redan för en väntana af din salig moder yttrat förhoppningsfulla afsigter, men vill ögonblickligen träda tillbaka, om han skulle märka, att du gynnade denne Runold, som först nu börjar sin löpbana och hvarken har förmögenhet eller gynnare. Jag står vid afgrunden, Julie, det vet du. Missbrukad af de store, bedragad af lättsinniga, dåliga betalare, måste det gå tillbaka med mig; ett ärligt namn och rykte är allt hvad jag ännu äger kvar, och nu sänder himmelen oss denna hjälp. Men du skall också vädligen komma honom tillmöte, dermed tröstar jag mig! Du skall heldre lyssna till det fjerde heliga budet, än en lättsinnig uppbrusning af ditt hjerta och som endast skall göra din far olycklig. Du skall heldre slå den påflugne sväröaren ur din håg, än gifva mig till pris åt vanära och graf.

Snyftande hade då flickan kysst fadrens hand och invigat sig som offerlam.

Denne Grüner var väl icke något föremål för ett ädelt och ömt sinne; ty han var penningsstelt, prålände, inbilsk, obildad, men, såvidt hon kände, hvarken föraktlig eller dålig, alltså blef för hjertat ingen utväg, ingen rättvis orsak, och i den frommas ögon var fadrens välfärd icke för dyrköpt med hennes framtids lycka.

Görömål kallade fadren följande morgon ut i staden, och Julie skref emellertid, för att utföra sitt allvarsamma uppsåt, till sin Rudolf. Första brefvet fördärfvades af en tåreflod — hon förfärades öfver den kärlekslösa tonen och det mödosamt framkonslade sofistieriet i det andra — sönderref der-efter också det tredje, som på en gång bad honom glömma och minnas, att hoppas och öfvergifva, och hade just med krossadt hjerta förseglat och afsänt det

fjerde, då Telau återvände och med darrande röst sade till henne:

Kära Julie, jag kommer just från Adeles moder, som mistat sitt lifs stolthet och glädje — från fru marskalkinnan, som lät kalla mig, och väl en timma vänta i förmaket; ty in- och utströmmandet af damer tog aldrig något slut. De återväntande sågo alla förgrätne ut, och åsynen af den nedböjda modren bedröfvade också mig. Hvad är lifvets herrlighet? Den arma var omgifven med allt, som pryder och förherrligar det. — Valda målningar och möbler fylde rummen, spel-ur återljödo som sferernas musik, och vi stodo på en matta, hvars värde hade kunnat stilla mångens hunger och betäckt skollönen för ett dussin hjälplösa barn. Men, midt i skötet af allt detta öfverflöd, fann och krossade Guds hand denna rikt begåfvade fru och gjorde henne till denna nedböjda sorgens bild.

Käre hr. Telau, sade marskalkinnan, knappt så högt, att jag kunde höra det: vi äga blott en enda åminnelse om vårt förevigade barn — detta utomordentligt liknande miniatyr-porträtt, på hvilket Adele är framställd lifaktig så som hon var i lifvot, är derigenom för oss ovärderligt. Diamanter äro oförgängliga tårars emblemer, och jag vill i sådana se det infattat. I kostbara, af renaste vatten; min gemål består tusen dukater och räknar på hr. Telaus välkände redlighet, på herrns skicklighet och arbetets hastiga påskyndande. Här är porträttet — jag lägger med det mindyrbaraste klenod i er hand.

Fadren gaf sin djuprörda dotter det herrliga konstverket och gick, för att i ett sidorum kläda om sig. Julie öppnade omslaget, och betraktade sin förevigade gynnarinna. —

(Forts.)

Af Potpourri för Pianoforte,

af JOS. CZAPEK,

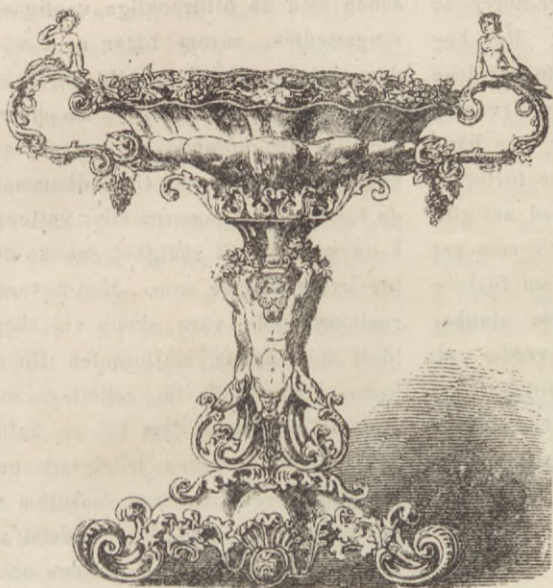
hafva 3:de & 4:de häftena lemnat Lithografiska pressen. Resp. prenumeranter torde benäget låta dem afhämta, mot återlemnande af den erhållne prenumerationslappen. Göteborg den 26 Sept. 1852.

C. Petersen.

Industri-Utställningsbyggnaden
i Köpenhamn.

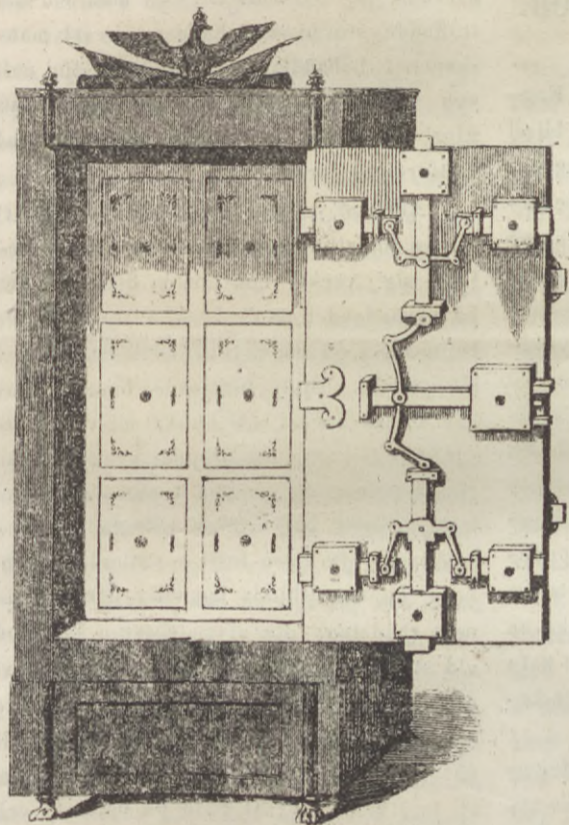
Industri-utställningen i Breslau.

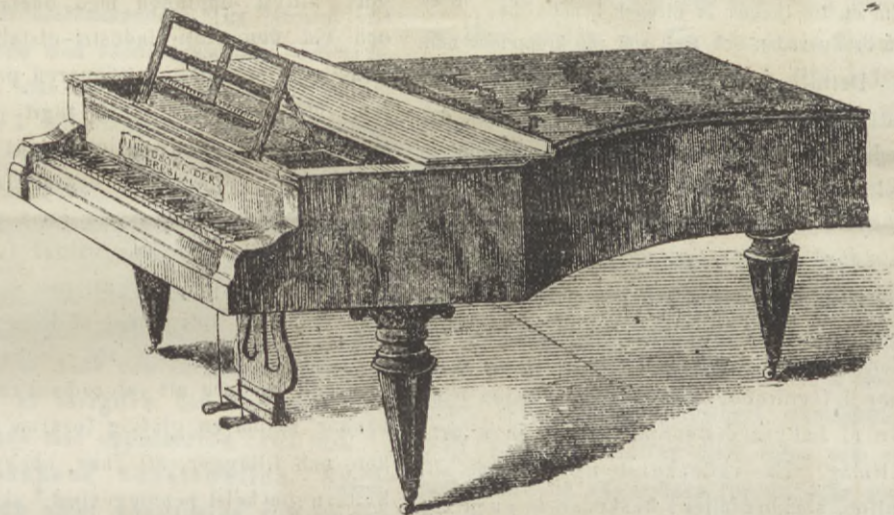
Silfver-Bordservis af Somme i Breslau.

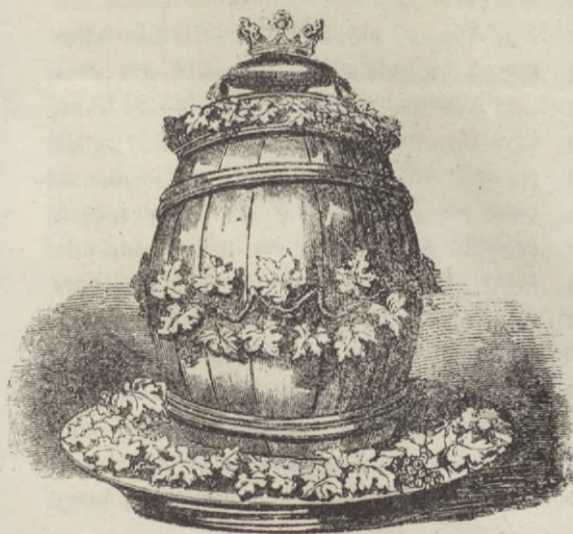
Silfver-ur af Jackwitz i Breslau.

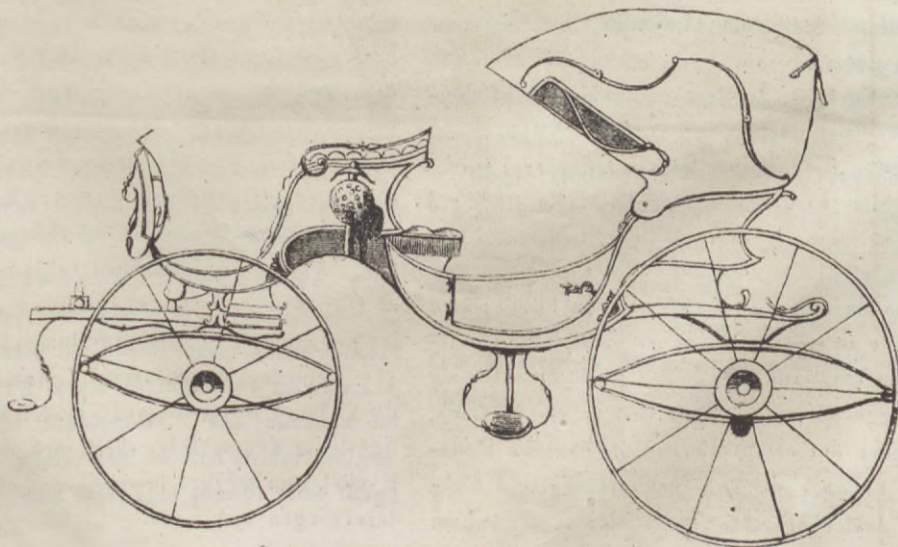
Jern-Kassaskåp af Steffelbauer i Görlitz.

Flygel af Bretschneider i Breslau.

Silfverbål af Jackwitz i Breslau.

Jagt vagn af Dressler i Breslau.

Satanella.

Fantastisk balett i 3 akter af P. Taglioni.
Musik af Pagni och Hertel.

(Forts. o. sl. fr. N:o 38.)

Carlos glädje varar ej länge, ty Satanella reser sig skyndsamt, närmar sig leende till honom, griper hans hand med en inställsam mine och trycker henne till sitt hjerta. Carlo drager handen fort tillbaka och tyckes känna en liflig smärta. Han guider det ställe, som berörde Satanellas bröst och upptäcker en röd fläck, som icke låter gnugga bort sig. Han är nära att bli rasande öfver att se sig på detta sätt mystificerad, men Satanella skrattar öfver hans vrede och förklarar, att han nu är helt och hållet i hennes makt. Carlo motsäger henne lifligt; men hon gör en rörelse, och han faller, som genom en öfvernaturlig makt, till hennes fötter. Satanella triumferar, är honom behjelpelig att stiga upp, samt förklarar honom orsaken till hennes makt öfver honom, i det hon pekar på en inskription som visar sig öfver bilden.

Om du tre timmar är otrogen bruden din,
Så är du sedan ock med själ och kropp blott min!

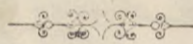
Detta är balettens exposition, hvars fortsättning framställer Carlos strid mot det onda och tillika hans oförmåga att motstå detsamma, och så se vi i slutscenen, som vår bild framställer (i N:o 38), en förtrollande trädgård framför oss. Så väl i bakgrunden som till höger och venster ser man hundråråriga träd, hvars toppar bilda ett löftak. Här och der grupper och bildstoder af marmor i förförande ställningar. Genom midten af bakgrunden ser man trädgårdens fortsättning. En vattenkonst uppkastande sitt vatten, som nedfaller i kaskader, är omgifven af löga blad och alchanda vattenplanter. Månen belyser det hela.

Man hör en förtjusande musik. Nymfer framkomma från alla kanter och förena sig, för att utföra intagande grupperingar och dansar. De afbrytas, då Carlo och Satanella, beledsagade af nymfer, inträda genom en grotta.

Carlo är förtjust vid synen af denna förtrollande vildelseort, som bländar hans ögon. Han genomströfvar trädgårdens olika nejder, i vars skeneter Satanella, stödd vid hans arm, tyckes förklara honom. Utom sig af glädje och kärlek, anmodar han Satanella dansa med sig. Denna bifaller med nöje och låda utföra en kort dans, i hvilken nymferna figurera. Derefter sätta sig ägga på en gråbänk och frössa i kärlek, under det att nymferna sluta dansen. Plötsligt höres ett dån som ett åkslag. Midtsklockan slår. Månen försvinner bakom

skyarne. Bildstoderna nedrifvas från deras fotställningar. Carlo stelnar af fasa. Kaskaden kastar strömmar af eld. Satanella går fram till Carlo och med herrskaremine pekar hon på scenens bakgrund. Han betraktar Satanella, men huru stor är icke hans förfäran, då han ser henne förvandla sig till en djefvul. Hon lägger sine händer på hans skuldror. Carlo är förlorad. Darrande faller han på knä, med ansigtet vändt åt scenens bakgrund, och man ser der Bertha, huru hon utbyter sin förlofningsring med Stephano. Carlo sjunker till marken, öfvervældigad af vrede och förtviflan. Satanella sätter sin fot på hans nacke såsom ett tecken på, att hon öfvervunnit honom: det onda har segrat!

Slut.

Marin-Räddningsbänken.

Af britiske sjö-officeraren hr. Rhind.

Denna Marin-räddningsbänk har i England blifvit upptagen med odeladt bifall och vid den store industri-utställningen i London tillerkändes uppfinnaren prisedaljen. Mr. Rhind har icke tagit patent på sin uppfinning, då han icke velat försvåra ett allmänt införande af densamma genom extra utgifter eller lägga band på ytterligare förbättringar; han väntar tvärtom af den offentliga pressen, att den skall kraftigt befördra antagandet af hans plan och göra det till ett behof för ångbåtskompanier och rhedere att införa hans räddningsbänkar såsom en ojäfvig fördran af publiken, och tillägger, att "han, obekymrad om hvilken som helst penningevinst," skall känna sig helt och hållet belönd, "genom att hafva blifvit ett redskap till räddande af mångt människolif."

Mr. Rhind har under titel: "*The Marine Safety Seat*," hos J. Hatchard i London utgifvit en liten skrift med motto: "Försigtighetsmedel göra ej mannen rädd, utan förläna med Guds bistånd, då de blifva af nöden, den största af alla gåfvor — rådhighet," och i hvilken han omnämner de omständigheter, som föranledigat uppfinningen samt meddelar en kort uppgift på konstruktionen och begagnandet af räddningsbänken. Vi tro oss icke blott erbjuda läsarne af Illustrerad Söndagsmagasin en angenäm lektyr, utan vi hoppas dessutom väsendtliggen lefordra uppfinnarens humana afsigt, då vi i det följande meddela det väsendtligaste af denna lilla skrift och dervid så mycket som möjligt begagna oss af författarens egna ord.

"I tillfälle af skeppsbrott blir det ej för någon mycken tid till val af bästa metoden för livrets räddning; ty blott försedd med de otillräckliga vanligaste räddningsmedlen, såsom båtar o. s. v., är det den naturliga följden, att, när, såsom vid "Orions" och "Amazones" skeppsbrott, ett plötsligt och hotande rop erfares och blott några minuter återstå till undkommande från de förtärande flammorna eller vattengräfven, i sin ordning all rådhighet saknas och blott förvirringen äger rum. Med nuvarande utrustning hade våra skepp vid skeppsbrott blott den nakna möjligheten för sig, att kunna begagna de få brödbitar, som i afsigt att begagna dem till en flotta, voro för sammansättningen tillrigtade och numererade, och när man dessutom vid solnedgången båtarne alltid medelst vakthafvande officerarne examinerades och kaptenen rapporterades, att de för natten voro beredda, ja, när man till och med vid inträffande stormväder hade exercerat manskapet i behandlandet af båtarne för natt och fara, då trodde man verkligen hafva gjort något och åtminstone till en viss grad rättfärdigat förtroendet."

"Albions" skeppsbrott 1836, på hvilket fartyg författaren med hustru och barn befann sig, väckte hos honom första tanken på användandet af de bänkar, som vanligen befinna sig på däck, till räddningsmedel vid skeppsbrott. Sjelf lösgjorde han då bänkarne från däck, uti hvilket de voro fastgjorda, för att, om skeppet skulle sjunka (hvilket inom få minuter tycktes oundvikligt), genast hafva dem tillreds. Denna sväfvande öfver den fastiga vattenhvirveln, hade kunnat erbjuda tre eller flere personers räddning. En af matroserna, som stod vid styret, sade nio månader sednare, då vi råkades på ett annat skepp och språkade om "Albions" öde: "Ja, herre, jag höll då mina ögon rigtade på de bänkar, som ni inrättade till att flyta på vattnet, och sade för mig sjelf, sjunker skeppet, så tjänar en af dem till min räddning."

"Albions" skeppsbrott berättar författaren på följande sätt:

"Albion" lemnade Dublin kl. 8 f. m., kryssade med lätt bris och med lugn sjö på irska kanalen och befann sig kl. 6 e. m. nära vid kusten af Welch. Kapten, som önskade så mycket som möjligt förkorta resan, beslutade därför att taga den kortaste vägen genom Jacksund. I denna genombart befann sig två blindskär, hvilka dock emellan sig lemna tillräckligt utrymme. Då nu Albion var i midten af kanalen, upptäckte man en liten lustbåt, och kaptenen bevarande öfversegla densamma, gaf kom-

månde att "lägga" rorpiannen litet åt styrbord." Mannen vid styret besvarade kommandon, men man får antaga, att han tilldelat rodröt en allt för stark rörelse, ty genom den utgående ebban tog skeppet en för stark giring åt styrbord, och innan man genom rodröts vändning åt babord kunde bringa det i den afsedde kursen, stötte det med ett förfärligt brakande med babors- (venstra) sidan på skären och lade sig genast på ena sidan, så att vattuet gick öfver midten af skeppet. Ögonblickligen störtade manskap och passagerare till styrbords-sida, skeppet höjde sig, stod fast och maskinerna upphörde att verka. Allt detta var ett ögonblicks sak, men ett ögonblick tillräckligt för förstöringens verk. Ty genom den i bogen uppståndne öppningen af några kvadratfot instörtade vattuet med förfärlig våldsamt i skeppet och det arma Albion började sjunka. Ack! hvem för-mår skildra detta ögonblicks fasa och den öfverallt rådande förvirringen! Åt babors-sida upptäckte man intet annat än otillgängliga klippor, åt styrbords sida Bristols kanal, och inom några få minuter måste skeppet ofelbart nedsjunka i 40 fanners vatten. (Bänkarne på däck inrättades nu, som ofvan omnämndt, till flytbara räddningsmedel.) I detta förfärliga ögonblick knäböjde ett sällskap af fromma irska andlige, herrarne Medewitt, Trench, Pounden m. fl., på däck och anropade herran i en innerlig bön, att om bord sända nåd åt dem, som luttills ännu icke erkänt honom, och att antaga deras ånger i detta ögonblick för hela lifvet, hvarefter en af dem ännu tillade: "Men nu, o Herre, äfven nu, då all mänsklig hjälp saknas, kan du visa dig, och rädda oss från undergång!" Med dessa ord, resande sig upp från sin knäböjande ställning, går mr. Trench, som i sina yngre år varit på sjön, fram till skeppets bog, der kaptenen stod, och sade till honom: "Kapten, titta på denna klippbädd åt babord, säkert finnes det der på dess strandbrädd sand, som kunde göras till vår vagg." Genast lades rodröt åt styrbord och skeppet närmade sig klippan i rättan tid; ty vattuet nådde just nu elden, släckte den med förfärligt buller och explosion, hvarefter hjulen omedelbart stannade. Under det att skeppet rörde sig framåt, hann det inom två minuter till en hviloplats på klippan. Alla voro räddade; ty vattuet var lugnt skeppet stötte icke, utan sjönk helt sakta. Säkert hörde Gud anropandet och gaf svar på bönen. Han var det, som räddade "Albion." En af båtarne utsattes raskt af manskapet, och då några af passagerarne märkte detta, bevakade de båtarne och ställde så

till, att alla de qvinliga passagerarne upptogos i den största. I denna båt upptogos äfven min dyra hustru och våra barn och efter en ryslig passage öfver en lång uppsvallning af hafvet nådde båten tranden. Men landstigningen var så besvärlig, att det yngsta af mina kära barn bokstafligen af en af matroserna måste kastas öfver och uppfångas af en annan på strandbrädden. Under allt detta gick intet människolif till spillo, ett skepp upptog resten af passagerarne och alla råkades följande dagen i Millford. Deras första gång var till kyrkan, för att bringa tack åt den, som de i farans stund anropat, som hört deras bön och fört dem till önskad hamn. Följande dagen bragte paketbåten "the Star" passagerarne till Bristol, der de af hundradetals vänner och släktingar helsades vid hamnen."

Mr. Rhind anför ytterligare tvenne utmärkt erfarna marin-officerares bedömande öfver hans räddningsbänk, hvilka efter "Orions" skeppbrott besågo på helt olika tider modellen i Cheltenham, och yttra sig deri öfverensstämmande: "Om "Orion" varit försedd med räddningsbänkar, så hade, vid Gud, icke ett enda människolif gått förlorat." I anledning af "Amazon", anser han dock, att räddningsbänkarne knappt hade kunnat användas med någon stor nytta, "men om samma katastrof inträffat i lugnt väder eller närmare land, så hade de kunnat åstadkomma det största gagn."

Räddningsbänkens konstruktion är enkel och kan af hvar och en skeppstimmerman utföras. Vi återgifva den här samt dess användande med uppfinnarens egna ord.

I. Bänkens konstruktion. Ryggstödet och sätet konstrueras som en ram med fyra starka korstråd till upptagande af bänkens fötter. Mellanrammen fyllas med kork och det hela funderas med väl uttorkad laggved. Fötterna inrättas till utvexling (*to shift*) och fästas med kopparnötter (*nuts*). Armstödens delar sluta fram till i hvarandra och förenas medelst små naglar. Under sätet befinna sig två starka klampar (*cleats*) och ryggstödet och sätets kantar hafva en stark sims (*moulding*), som förvarar fogningarne (*mortices*), i hvilka fötterna läggas, när bänkarne iordningställas för att flyta på vattuet.

II. Bänkens begagnande. Första bruket, som vanligen kan göras af dem, är som säte för passagerarne under vackert väder. På första ritningen ser man bänken ställd vid skansbrädet. Vid användandet af litet möda kan bänken så förfärdigas, att den icke får något plumpt eller tungt utseende.

Den andra ritningen visar bänken förvandalad till flotta. Denna omändring kan försiggå inom några minuter. Antaga vi, att, vid olyckstillfället med "Orion", skeppet varit försedd med dylika bänkar, så skulle vid ögonblickligt utförande af kommandon: "Förvandlen de åtta räddningsbänkarne till flottor," medel åstadkommit åtminstone till 64 personers räddning. Genom tvenne evolutioner uppnås förvandlingen: 1) Lossningen af armstödet från dess förbindelse, upplyftandet af fötterna och en fast förening af ryggstödet med sätet till en yta; 2) Inläggandet af fötterna under räta vinklar i fogningarne, och förvandlingen är gjord.

Skulle några hjälplösa barn finnas, så fästes en nätformig hängmatta, som är fastbunden under en af bänkarne, på de fyra numera uppstående delarne af armstödet och med Guds hjälp skola de deri befintliga barnen räddas. Simserne, som förvara fogningarne, kunna framläggas, en på hvarje ända, och fastsurrade vid armstöden gifva en ökad styrka åt den temporära flottan. Det erfordras intet v dare till utförandet, det är blott en metamorfos.

Tredje ritningen visar en permanent flotta, bildad af åtta eller tio dylika bänkar som underlag, med fat eller tomma vattenbehållare (*tanks*) derinunder och riglar ofvanöfver. Hade denna plan blifvit följd om bord på "Rothway Castle," eller hade detta skepp blott haft de temporära flottorna, skulle mångt kostbart människolif varit räddadt. Flottan kan tjena som en god simmande vägbrytare för de båtar, som fästas efter densamma, om sjön går för högt för att kunna bogsera flottan.

Fjerde ritningen visar en dylik bänk som den N:o 2 med ett lågt Bermuda-segel, öfverförande ett tåg från skeppet till den i lä liggande stranden. En Vestindiefarares hela besättning, som under sista kriget strandade vid Weymouth, räddades endast genom en sådan kommunikation som åstadkoms emellan vraket och landet.

Femte ritningen visar bänken förvandalad till soffa. Detta sker helt enkelt genom att slå upp ryggstödet på sätet och försätta de bakre fötterna under ryggstödet.

Sjette ritningen visar soffan omvänd och den nätformiga hängmattan upphängd vid fötterna.

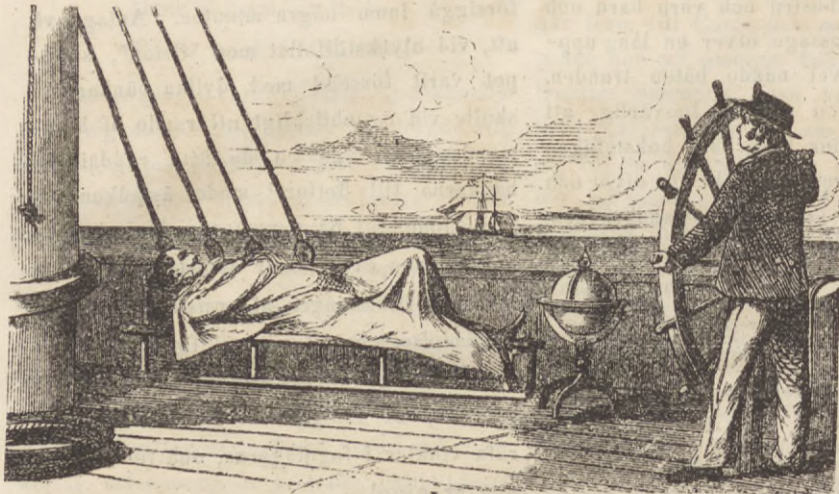

Fig. 1. Räddningsbänken uppställd vid skansbrädet.

Fig. 2. Räddningsbänken använd till flotta.

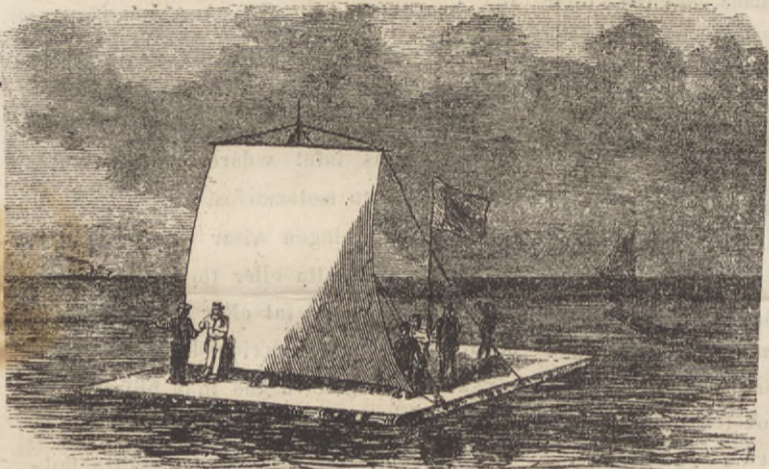

Fig. 3. En permanent flotta med räddningsbänkar till underlag.

Fig. 4. En räddningsbänk som för ett tåg i land.

Fig. 5. En räddningsbänk förvandlad till soffa.

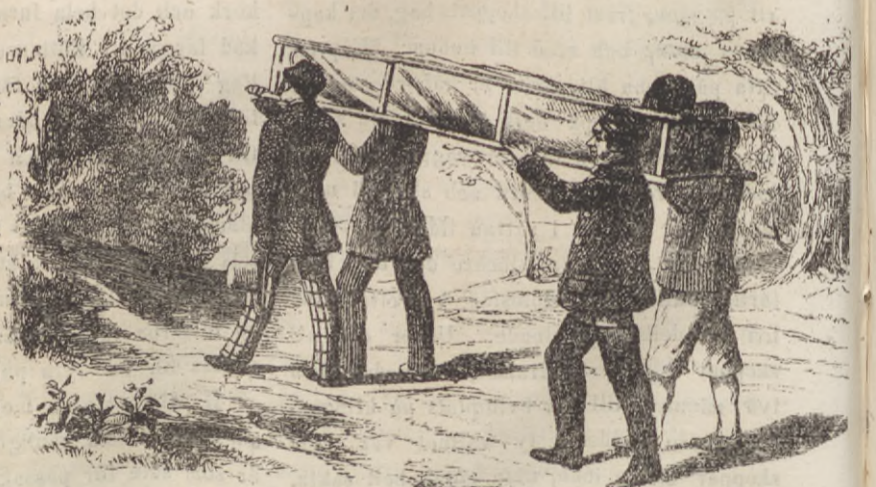

Fig. 6. En räddningsbänk som bärstol.

Nästa N:o utgifves den 3 Oktober.

C. Palmström, Örebro.